

OPONENTSKÝ POSUDEK DISERTAČNÍ PRÁCE

NÁZEV: Ježíš Kristus, bratr a bližní na mém místě. Zástupnost v teologii Dietricha Bonhoeffera.

JMÉNO A PŘÍJMENÍ AUTORKY: ThDr. Mgr. Noemi BRAVENÁ

DRUH PRÁCE: doktorská disertační práce, předložená na Univerzitě Karlově v Praze, Husitská teologická fakulta (DDP)

DOKTORSKÝ STUDIJNÍ PROGRAM: Teologie.

STUDIJNÍ OBOR: Husitská teologie

ŠKOLITEL: prof. ThDr. Ján Liguš, Ph.D.

I. Formální stránka DDP

Práce je napsána na počítači a vytištěna na bílém papíře po jedné straně. Technické zpracování je obvyklé, v tvrdé vazbě s popisem. Je psána česky, jazyk je kultivovaný, počet překlepů a jiných jazykových nedostatků nepatrný, ale pro případné budoucí knižní vydání by bylo záhodno např. odstranit střídavé používání obou tvarů slova „diskuse“ i „diskuze“ a další maličkosti.

Řádkování textu, velikost písma i okraje odpovídají nárokům. V disertacích na Univerzitě Mateja Bela, kde působím, není v kvalifikačních pracích obvyklé zdůrazňovat nejvýznamnější slova nebo myšlenky v paragrafech tučným písmem ani psát jména autorů, o kterých daná stat' pojednává, velkým písmem.

Poznámkový aparát je řešen umístěním pod čáru, průběžně, jejich celkový počet je 594. Bibliografie obsahuje 74 titulů primární literatury, českých překladů děl Bonhoefferových, sekundární a jiné literatury. Zde je pro mne opět překvapivé, že jména autorů jsou zvýrazněna, protože evropská norma ISO 690 u nás na UMB uplatňovaná, předpisuje poněkud jinou grafiku písma.

II. Cíle práce a aktuálnost zvoleného tématu

Autorka DDP v úvodu definuje cíle: 1) Systematicko-teologicky pojednat obsah, význam a vývoj myšlenky zástupnosti v rámci celého teologického odkazu Bonhoefferovy teologie; 2) vymezit pro práci relevantní teologické pojmy a poukázat na jejich širší souvislosti; 3) pojednat o významu zástupnosti jako fenoménu každodenního života člověka ve smyslu *iustitia civilis*, která také podléhá podle Bonhoeffera Kristovu panství; (4) prokázat nové uchopení teologického významu Chalcedonense jako předpokladu rozvíjení pozitivní christologie, která vnímá přítomného Krista v církvi jako povýšeného i poníženého; 5)

nastínit teologické diskuse o Bonhoefferově teologii zastoupení v rámci pojednání některých evropských teologů.

Téma práce v pojetí překladatelky disertační práce je aktuální pro teologické bádání i praktický křesťanský život. V teologii vyplňuje mezeru v bádání o Bonhoefferovi, ale aktuálnost zvyšuje i to, že téma zástupnosti Noema Bravená promyslela a popsala v širší teologické a ekumenické perspektivě. Tím jí nabídla širšímu spektru teologů, ale i dalším církevním pracovníkům se zájmem o hlubší porozumění dané tématice. Fenomén zástupnosti je v křesťanské teologii, a v křesťanství vůbec, centrální vzhledem na Kristovu oběť a dílo smíření. To je v práci náležitě probráno a zvýrazněno.

III. Zvolené metody zpracování DDP

Metodika je zřetelně identifikována na s. 14 jako „chronologicko-tématický postup“ s výjimkou 4. a 5. kapitoly, kde zvolila „tématický postup“ a vycházela z Bonhoefferových děl, která spadají časově do jednoho až dvou období“. Pohled do obsahu a samotné studium textu DDP prokazuje, že autorka byla zvoleným metodám věrná. Tomu zodpovídá i vlastní struktura práce: Po Úvodu přichází 1. Zástupnost jako aktuální teologický problém; 2. Současný stav bádání; 3. Bonhoefferovo téma v historicko-teologické retrospektivě; 4. Antropologicko-hamartologický aspekt Bonhoefferovy zástupnosti; 5. Biblicko-dějinné hledisko jednání místo druhého; 6. Christologicko-soteriologický základ zástupnosti; 7. Ekleziologicko-etické pojetí jednání na bratrově místě; 8. Sociálně-etický pojem zástupnosti v rámci iustitita civilis; 9. Závěr. 10. Německé shrnutí, Jmenný rejstřík a Použitá literatura. Členění považuji za přiměřené a nápomocné k splnění vytyčených cílů.

IV. Dosažené výsledky a nové poznatky

ThDr. Mgr. Noemi Bravená předložila analýzu svého tématu na základě dobře zvládnutých znalostí problematiky jak z díla D. Bonhoeffera, tak z prací odborníků, znalců jeho díla. Kromě toho se zabírala výzkumnou prací v související literatuře, což jí připravilo dostatek materiálu nejen k podání přehledných zjištění, ale též k nastolení vlastních relevantních otázek. Komparací s pracemi význačných teologů české i zahraniční, zejména německé knižní teologické produkce se dostala k zjištěním a závěrům, které jsou nové a nabízejí prostor pro následnou odbornou diskusi. Práce by se možná stala v některých aspektech ještě podnětější, kdyby autorka reflektovala též práce anglosaských znalců Bonhoeffera (např. Edwin Robertson, Gillian Court, Keith Clements).

Předností práce je, že je velmi přehledná a na závěr každé kapitoly obsahuje shrnutí. Nebudu opakovat obsah těchto odstavců, protože to ani nemá v posudku být. Nicméně, bych chtěl vyzvednout, že No-

emi Bravená svá zjištění, dosažené výsledky a poznatky jednoznačně, a podle mého názoru i přesvědčivě, popisuje.

V. Hodnocení oponované doktorské disertační práce

Přínos DDP spočívá v tom, že zdařilým naplněním stanovených cílů ve všech pěti zkoumaných oblastech podává solidní a ucelený pohled na problematiku zástupnosti v teologii Dietricha Bonhoeffera. Práce je prezentována v širších souvislostech, biblicko-teologicky zdůvodněna. Metodický postup představuje otevřený systém, do nějž je možno vstupovat s dalšími informacemi, přičemž prezentované výstupy zkoumání doktorandky poskytují množství cenných informací pro další rozvíjení bádání o D. Bonhoeferovi. ThDr. Mgr. Noemi Bravená prokázala dosaženými výsledky prezentovanými v doktorské disertační práci odbornou způsobilost k samostatné vědecké práci, osvojila si teoretické vědomosti a použila je při projektování a řešení práce na vědecké i aplikované úrovni.

Posuzovaná DDP splnila sledované cíle a splňuje požadavky kladené na disertační práci v teologii. Doporučuji ji k obhajobě a po úspěšném obhájení DDP navrhuji udělit ThDr. Mgr. Noemi Bravené vědecko-akademickou hodnost *theologie doctor* Th.D. ve studijním oboru Husitská teologie.

V Banské Bystrici, dne 2. června 2009.

doc. ThDr. Pavel Procházka, PhD., mim. prof.